

Núm. 19 (Primavera 2022), 154-163 | ISSN 2014-7023

Biblioteca/Library

doi: 10.1344/Svmma2022.19.7

Aquesta secció recull la producció científica de l'Institut de Recerca en Cultures Medievals pel que fa a la publicació de llibres i a la presentació de tesis doctorals.

Publicacions

GIMENO BETÍ, Lluís; CIFUENTES I COMAMALA, Lluís;

GARCIA EDO, Vicent (eds.), 2022

Llibre de Menescalia de Morella (c. 1320/30-1340)

Castelló de la Plana: Universitat Jaume I - Fundació Germà Colón (Lanval, 2).

Resum

Edició i estudi d'un llibre de menescalia anònim en català procedent de Morella que es conserva en una còpia del segon quart del segle XIV, a la Societat Castellonenca de Cultura (Castelló de la Plana). L'obra és important per ser tan primerenca (l'original d'aquesta còpia potser és de finals del segle XIII) i per a entendre l'elaboració autòctona de manuals de menescalia en català, adaptats a les necessitats dels usuaris de les cavalleries del país. L'edició s'acompanya d'un estudi codicològic, historicocultural i lingüístic, i d'un índex del vocabulari tècnic.

Paraules clau:

textos catalans medievals, veterinària (menescalia), manuals tècnics, lèxic especialitzat, edició

Abstract

Edition and study of an anonymous veterinary medicine (marshalcy) handbook in Catalan from Morella that is extant in a copy from the second quarter of the 14th century, at the Societat Castellonenca de Cultura (Castelló de la Plana). Its early date (the original of the extant copy might date back to the end of the 13th century) makes it an important work, crucial to understanding the process of elaborating marshalcy handbooks in Catalan, adapted to the needs of the local horse users. The edition is accompanied by a codicological, historical-cultural and linguistic study, and an index of technical vocabulary.

Keywords:

Medieval Catalan Texts, Veterinary (Marchalcy), Technical Handbooks, Specialized Vocabulary, Edition

URL:

https://e-ujier.uji.es/pls/www/!GCPA00.GCPPR0002?lg=CA&id_art=1948

Altres enllaços relacionats:

<https://www.sciencia.cat/articles/publicacio-de-llibre-de-menescalia-de-morella-c-132030-1340>

COSTA BADIA, Xavier, 2022

Poder, religió i territori. Una nova mirada als orígens del monacat al Ripollès (segles IX-X), Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

Resum

Vers l'any 880, el comte Guifré el Pelós va promoure la fundació dels monestirs de Santa Maria de Ripoll i Sant Joan de les Abadesses. Dues generacions més tard, el seu net Guifré II de Besalú va fer el mateix amb el de Sant Pere de Camprodon. Per quin motiu es van fundar tres cenobis en una regió tan petita com és el Ripollès? Quin impacte tingueren sobre el paisatge preexistent? Per què van evolucionar de manera desigual? A *Poder, religió i territori* s'estudien els orígens d'aquests tres monestirs des d'una perspectiva de conjunt innovadora que permet donar resposta a totes aquestes preguntes i moltes altres. Al mateix temps, s'hi planteja una profunda reflexió sobre com van contribuir a estructurar el Ripollès en els àmbits social, polític, econòmic i religiós al llarg de l'Alta Edat Mitjana. Finalment, s'hi analitzen les estretes relacions que establiren amb el poder comtal, encarnat en terres ripolleses pel Casal de Barcelona, ja que en ben pocs territoris es veu amb tanta claredat la interacció entre ambdues institucions.

Paraules clau:

monestirs, comtes, geopolítica, alta edat mitjana

Abstract

Around the year 880, Count Guifré el Pelós founded the monasteries of Santa Maria de Ripoll and Sant Joan de les Abadesses. Two generations later, his grandson Guifré II of Besalú did the same with that of Sant Pere de Camprodon. Why were three monasteries established in a region as small as Ripollès? What impact did they have on the pre-existing landscape? Why did they evolve unevenly? In *Power, Religion and Territory*, the origins of these three monasteries are studied from an innovative overall perspective that allows us to answer all these questions and many more. At the same time, there is a deep reflection on how they contributed to structuring Ripollès in the social, political, economic and religious spheres throughout the Early Middle Ages. Finally, it analyses the relations they established with the local counts, embodied in the lands of Ripollès by the House of Barcelona, since in very few territories the interaction between both institutions is seen so clearly.

Keywords:

Monasteries, Counts, Geopolitics, Early Middle Ages

URL:

<http://www.edicions.ub.edu/ficha.aspx?cod=14058>Altres enllaços relacionats:-

CASTELL GRANADOS, Pau, 2022

La cacera de bruixes a Catalunya. Estudis i documents (1830-2020)

Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

Resum

Catalunya és un territori privilegiat pel que fa a l'estudi de l'anomenada "cacera de bruixes" europea (1450-1750). Les fonts disponibles ens permeten constatar la precocitat i la intensitat del fenomen en terres catalanes, un fet que contrasta amb el desconeixement d'aquesta realitat històrica per part dels especialistes i del gran públic. Aquest treball pretén contribuir a fer visible i a posar en valor la tradició d'estudis dedicats al fenomen antibruixesc a Catalunya. L'obra posa també a disposició un conjunt de material arxivístic, recollit per l'autor al llarg dels darrers quinze anys, relatiu a les accions antibruixesques desenvolupades a Catalunya, amb l'objectiu que serveixi de base per a futurs estudis sobre aquest complex fenomen històric. Després d'un primer capítol dedicat als estudis d'àmbit internacional, es repassen les principals aportacions realitzades per historiadors i folkloristes catalans, per ofe-

rir, a continuació, un primer cens de les persones jutjades per bruixeria a Catalunya en època medieval i moderna (1420-1800). L'obra es clou amb un extens recull bibliogràfic de més de 400 títols, classificats per època i per temàtica.

Paraules clau:

cacera de bruixes, historiografia, Catalunya, base de dades

Abstract

Catalonia is a privileged territory for the study of the so-called European “witch hunt” (1450-1750). The available sources allow us to ascertain the precocity and intensity of the phenomenon in Catalan lands, in contrast to the ignorance of this historical reality on the part of specialists and the general public. This work aims to highlight the tradition of studies dedicated to the anti-witchcraft phenomenon in Catalonia. The work also provides a set of archival material, collected by the author over the last fifteen years, related to the anti-witchcraft actions developed in Catalonia, with the aim of serving as a basis for future studies on this complex phenomenon. historical. After a first chapter dedicated to international studies, the main contributions made by Catalan historians and folklorists are reviewed, to offer, then, a first census of people tried for witchcraft in Catalonia in medieval and early modern times (1420 -1800). The work concludes with an extensive bibliographic collection of more than 400 titles, classified by period and subject.

Keywords:

Historiography, Witch Hunt Studies, Catalonia, Database

Altres enllaços relacionats:

<https://www.diba.cat/web/el-diari/-/presentaci%C3%B3-del-llibre-la-cacera-de-bruixes-a-catalunya.-estudis-i-document-1830-2020->

RIERA MELIS, Antoni, 2021

Alimentación, sociedad, cultura y política en el Occidente Medieval

Gijón, Trea.

Resum

Conjunt d'articles i capítols de llibres publicats entre 1991 i 2018. El llibre està estructurat en quatre apartats: “Alimentos i condimentos” on s'analitza el paper conflictiu que va jugar la carn a les taules cristianes medievals, la difusió del conreu de la vinya i del consum de vi a Catalunya, la producció i el consum de figues a la Corona d'Aragó, i la funció de les espècies en les cuines medievals. Al capítol “Alimentación

e identidad social” s’estudien els sistemes alimentaris creats pels diversos estaments socials i la seva funció identitària. “Alimentación y ascetismo” és un capítol reservat a l’anàlisi de l’important paper assignat al règim alimentari en els principals ordes monàstics. Per últim, a “Políticas públicas de aprovisionamiento de alimentos” l’autor examina la política desenvolupada pels governs de les ciutats catalanes per combatre les seqüeles provocades per les caresties i fams, així com els seus costos. El llibre s’obre amb un pròleg del Prof. Massimo Montanari que analitza l’aportació de l’autor al camp de la recerca en Història de l’alimentació.

Paraules clau:

Cereals, pa, carn, vi, figues, espècies, pebre, alimentacions camperoles, alimentacions urbanes, dietètica monàstica, vegetarianisme, dejuni, abstinència, caresties, fams, emmagatzematge, mercats, polítiques de proveïment

Abstract

Set of articles and chapters of books, published between 1991 and 2018. The book is structured in four sections: “Foods and seasonings”, which analyzes the conflicting role that meat played in medieval Christian tables, the diffusion of the cultivation of the vineyard and the wine consumption in Catalonia, the production and consumption of figs in the Crown of Aragon, and the function of spices in medieval kitchens. The chapter “Food and social identity” focuses on food systems created by different social strata and their function in terms of identity. “Food and asceticism” is a chapter reserved for the analysis of the important roles assigned to the diet in the main monastic orders. Finally, “Public policies for the supply of foods” examines the policy developed by the councils of Catalan cities to combat the consequences of scarcities and famines, as well as their costs. The book opens with a prologue written by Prof Massimo Montanari who analyzes the author’s contribution in the field of Food History.

Keywords:

Cereals, Bread, Meat, Wine, Figs, Spices, Pepper, Peasant Foods, Urban Foods, Monastic Diet, Vegetarianism, Fasting, Abstinence, Scarcities, Famines, Shortages, Market, Food Supply

Tesis Doctorals

Autor: Arnau Vives Piñas

Títol: La metàfora lul·liana de l'*amic* i l'*amat*: amància i literatura en l'obra de Ramon Llull

Directors: Albert Soler Llopart (UB) - Lola Badia Pàmies (UB)

Data de lectura: Universitat de Barcelona, 15 de desembre de 2021

Resum

Aquest treball estudia el significat i l'evolució de la imatge de l'*amic* i l'*amat*, una expressió paradigmàtica de la literatura de Ramon Llull. Les obres que desenvolupen aquesta imatge defineixen una art d'estimar Déu, l'amància, alhora que són un manual de contemplació amb una dimensió específicament literària, en què la comunicació estètica serveix com a eina intel·lectual per a la transformació espiritual. L'*amic* hi representa simbòlicament l'artista exitós; la seva història és la de la realització de l'ésser humà que segueix el camí de l'Art lul·liana, de tal manera que esdevé exemple literari de l'aplicació del mètode artístic. Les obres amatives presenten, així, una associació recíproca entre literatura i art de contemplació.

L'evolució de la imatge s'analitza a partir de les 3.029 sentències sobre l'*amic* i l'*amat* identificades en l'obra catalana de l'autor, que s'han sistematitzat en el Corpus Digital d'Amic i Amat (CDAIA), una eina de consulta electrònica que conté l'antologia completa dels textos amatius i la seva organització temàtica i artística, que s'ha fet aplicant-hi un etiquetatge semàntic. A partir d'això, s'ha construït una anàlisi hermenèutica del corpus per explicar els valors de la imatge. A l'inici de la producció del beat es constitueix la *metàfora* literària —l'amistat entre l'*amic*, l'home devot contemplatiu, i l'*amat*, Déu—. Progressivament s'hi agreguen nous camps semàntics, contextos i personatges, que van formant la peripècia bàsica d'un esquema d'amistat crística entre l'ésser humà i Déu. D'aquesta manera es construeix el *tema* literari —un relat, la història d'una aventura espiritual—, en el qual, finalment, aquella imatge original es revesteix de qualitats simbòliques i arquetipals. Aquestes tres dimensions (metàfora, tema i símbol) demostren la complexitat de la imatge de l'*amic* com a recurs estètic i de coneixement en la literatura lul·liana. L'anàlisi ha permès extreure les línies temàtiques, artístiques i formals del corpus, i veure l'evolució de l'Art i les formes d'escriptura en cada obra, i ha revelat quatre fases en la seva evolució: des de la primera formulació de la metàfora al *Llibre de contemplació*, la definició del tema al *Llibre d'amic e amat*, la sistematització del mètode de contemplació a l'*Art amativa*, i la combinació del manual pedagògic del mètode i del relat en l'*Arbre de filosofia d'amor*, en què el tema culmina narrativament.

Aquest treball fa èmfasi en la literarietat de la imatge i la seva funció simbòlica, i matisa, en canvi, la visió biogràfica i mística que tradicionalment s'havia projectat

sobre algunes obres amatives. És una aportació a la comprensió dels escrits de Llull lligats sempre al paper de l'Art, i ofereix un nou marc interpretatiu per revalorar la concepció autobiogràfica, mística i de l'amistat de Crist associada a l'*amic*. Presentem, així, una nova lectura d'un motiu que revela la singular formulació de la literatura vernacle que va assajar Llull, en què el lector podia reordenar la seva cognició, voluntat i acció gràcies a l'Art i la comprensió de la literatura plantejada com a pràctica espiritual, i així assolir la plenitud de les seves facultats i conèixer i estimar Déu.

Paraules clau:

Ramon Llull, literatura vernacle, amic i amat, mística, art de contemplació, Art lulliana, amància

Abstract

This doctoral thesis studies the meaning and the unfolding of the image pertaining to the Lover (Cat. *amic*) and the Beloved (Cat. *amat*), an emblematic expression of the literature produced by Ramon Llull. The works which deploy this image delineate an art of loving God, namely, *amància*, while also constituting a vademecum for contemplatives, itself endowed with a specifically literary dimension, a dimension wherein aesthetic communication serves as an intellectual tool aimed at securing spiritual transformation. Within this context, the Lover symbolically represents the successful practitioner of Llull's Art; the narrative in which the Lover is involved consists in that of the fulfilment of those human beings who follow the path laid out by the Lullian Art, in such a way that this Lover becomes a literary exemplification of the application of the Artistic method. The works pertaining to *amància* thus reveal a reciprocal link between literature and the art of contemplation.

Our analysis of the image's unfolding is performed by using as its starting point the 3,029 sentences regarding the Lover and the Beloved that have been identified within Ramon Llull's Catalan oeuvre. These sentences have been systematically compiled within the Digital Corpus of the Lover and the Beloved (*Corpus Digital d'Amic i Amat* or CDAIA), an electronic reference tool containing a complete anthology of the relevant "amative" texts, organised thematically and artistically, all of which has been achieved via the application thereto of semantic tags. On the above basis, a hermeneutical analysis of the corpus has been formulated in order to define the meanings attributable to the image. At the very beginning of Llull's writerly production, the literary *metaphor* is forged, namely, that of the friendship between the Lover, i.e., the devout contemplative, and the Beloved (or God Himself). To this metaphor, new semantic fields, contexts and characters are progressively added, all of which lend increasing shape to the leitmotif operative within a schema of Christic friendship obtaining between human beings and God. In this way is the literary *theme* – an account, that is, the story of a spiritual adventure – built up, a theme wherein that original image ultimately assumes symbolic and archetypal characteristics.

These three dimensions (metaphor, theme and symbol) reveal the complexity pertaining to the image of the Lover as a literary and epistemological device within Lull's literary production. Our analysis has enabled us to elicit the thematic, Artistic and formal components of the corpus, as well as to discern the evolution of the Art and the forms of writing employed in each work. In so doing, it has revealed four phases associated with the unfolding of the image. These phases consist of: a) the earliest formulation of the metaphor in the *Llibre de contemplació* (Book of Contemplation); b) the definition of the theme in the *Llibre d'amic e amat* (Book of the Lover and the Beloved); c) the systematisation of the method of contemplation in the *Art amativa* (Amative Art); and d) the combination of the pedagogical vademecum pertaining to the method in question with the account narrated in relation to the Lover, a combination encountered in the *Arbre de filosofia d'amor* (Tree of the Philosophy of Love), a work wherein the theme reaches its narrative conclusion.

This thesis lays stress upon the literary nature of the image as well as upon the symbolic function thereof, while modifying the biographical and mystical perspective that has traditionally been adopted towards a number of "amative" works. The present study contributes towards our understanding of Lull's writings, writings invariably linked to the role of his Art, and it presents a novel interpretative framework whereby to reappraise the autobiographical and mystical conception – as well as that pertaining to the friendship (or *amistat*) of Christ – associated with the Lover (or *amic*). We thus venture a new reading of a motif which lays bare the unique formulation of vernacular literature undertaken by Lull, a formulation wherein it was made possible for his readers, by virtue of the Art and their understanding of literature considered as a spiritual practice, to reintroduce order into their powers of cognition, will and agency, and thus to achieve the fullness of their faculties, as well as to know and love God.

Keywords:

Ramon Lull, Vernacular Literature, Lover and Beloved, Mysticism, Art of Contemplation, Lullian Art, "Amància"

URL:

<https://www.tdx.cat/handle/10803/673696>

Autora: Neus Serra Vives

Títol: El consum de ceràmica a la Ciutat de Mallorca a través de la cultura material (segles XIII i XIV)

Directors: Dra. Marta Sancho Planas i Dr. Miquel Àngel Capellà Galmés

Data de lectura: Universitat de Barcelona, 6 d'abril de 2022

Resum

L'edat mitjana a Mallorca es troba fortament condicionada per la conquesta cristiana de Jaume I, un esdeveniment decisiu que va suposar l'erradicació del llegat islàmic anterior i la irrupció d'una realitat cultural i material noves. D'entre els vestigis d'aquesta darrera, destaca per la seva humilitat, abundància i potencial informador, la ceràmica.

La tesi analitza, des d'un punt de vista interdisciplinari, distints conjunts ceràmics inèdits procedents de jaciments urbans que abasten el període comprès entre el segon terç del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

La convivència de les distintes produccions, els solapaments, substitucions, continuïtats i canvis testimonien un fenomen d'adopció de la ceràmica a gran escala i s'integren dins una dinàmica en què aquesta passarà de ser un mer objecte útil a erigir-se, en determinats casos, en una mostra de la cultura popular medieval, així com un potent vehicle transmissor d'una cultura visual compartida entre les distintes manifestacions artístiques del moment.

Paraules clau:

ceràmica cristiana, edat mitjana, Ciutat de Mallorca, cultura material, cultura visual, segles XIII i XIV.

Abstract

The Middle Ages in Mallorca are strongly conditioned by the Christian conquest of Jaume I, a decisive event that meant the eradication of the previous Islamic legacy and the irruption of a new cultural and material reality. Among the vestiges of the latter, pottery stands out for its humility, abundance and informative potential.

The thesis examines, from an interdisciplinary point of view, different unpublished ceramic assemblages from urban deposits that span the period between the second third of the 13th century and the first half of the 14th century.

The coexistence of the different productions, the overlaps, substitutions, continuities and changes witness a large-scale phenomenon of adoption of ceramic vessels and are integrated into a larger dynamic in which pottery goes from being a mere useful object to become, in certain cases, a sample of medieval popular culture as well as a powerful conveyer of the visual culture shared between the different art media of the moment.

Keywords:

Christian pottery, Middle Ages, *Ciutat de Mallorca*, Material Culture, Visual Culture, 13th and 14th centuries.

URL:

<http://hdl.handle.net/10803/674329>

